

Erref. kodea: LAF-218-190 [1]

Izenburua: Hainbatetik jasotako lanak:

Alarbe, Mikel: *Arrotzak kanporat*

Arrotzak Kanforat.

Mundū guziak badaki badela Eskual-Herriar, gizon arraza bat, Jainkoak daki mundik jina, bere auzoez arunt bertzelakoa, hizkuntza berezi baten jabe, Eskuara izena duena, bere ohidura eta bizitako molde zaharri atchikia.

Zorigaitzez lehenago egia zena egun guziz ezertatzen hari da, bereziki azken urthe hartan. Gure aiten eskuara zahar eta aderra gero eta gehiago baxterrat utzia da, gure arabaren ohidurak alderat emanak dira, beren izate eta egite guzietan hari dira Eskualdunak arrotzen.

Ba litoke liburu baten idribitako dina Eskualdun-oren galtzeaz eta galtze horren arrazoienez.

Gure iduriko eskualdungoarentzat lanjer handiena dago «tourisme» erdaraz deitu moda hartan, gure herrirat gude aitainoa botatzen baitaituen jarrastakia Frantsesak, Anglesak, Alemanak, Españolak, Amerikanak eta gizon arrotz moka guziak.

Joan den mendearen akabatzean, itsaso baxterrat ^{abiatur} ~~heltar~~ ziren arrotzak eta badakigu Miarritze, Donibane eta Hienaya nola kanbiatu eta itsustu dituzten.

Lehenago leku horiek ~~ziren~~ arantzaile hiri txiki eta
 jollit batan ^{ziren} Hirietan hogo urte~~z~~ bane, dela zane
 zer bilakatu diren. Eskualdun menditor bat jositzen
 delarik. Miarrizarrak, ez balaki, ez lezake sekular eran
 Eskual Herriak dela.

Jadanik duela hogoia hamar bat urte, idazlari
 frantses bat, arantza zea, bera arrote izana gatik,
 ikusia bertan arrotek itxas bastera nola kantatzen
 eta itsuten zuten beren etche iziparriekin; eta zion:

-« Jende horiek hunat jin ditenez geroz, dudarik
 gabe Eskual-Herriaren edertasunaren gatik jin dira.
 Bainan ez othe dira oharren edertasun horren desegiten
 hari direla hiri berri batan eginez, neolar ez baitute
 iduri Eskual-Herriko hiriak. Ez othe dira oharren
 zerbaite eskas izanen dela beren eskualdun hiri falsoetan?
 Ez othe dira oharren eskualdun izateko hiri horiek
 eskas dutela lehenago denboran seinalea, eliza zaharren
 bakia, eskilen kantua, eta Eskual-Herriaren
 arima bera, ihesi jositzen baita, arrote horiek
 urbiltzen direnakote? »

Gure itsaso basteretik ez dute bakarrik Eskual-Herri-
 ren arima edo mamia ihesarazi: Eskual-Herriaren
 gorjutan edo ahalak bera hilitik eta oharretik dago

hiri berri horien azpian. Eskualdun ohidura guzian eta,
erigaitz handia, gure eskura ere santsiturik daukate
arrotzak; Kostatar eskualdunak beren beren mintzaira
ahantzi dute eta, eskura ahantzia, beren Eskualdun
izaiteraino ukatu dute.

x
x x x

Bainan laster, herriko jendeak baino lasterrago,
ohartu dira arrotzak, Miarritze, Donibane, Hendaya
hala itsustuta, hor ez zirela jehiago Eskual-Herrian.
Ohartu dira bazirela gure herriko lurretan barugo,
mendi alderat, leku ederropak eta jende batzuek ikhuskidinar,
hitzkuntza bitchib^{bat mintzo}~~bitchib~~, bertitzaio molde, yoko, dantza
eta kantu bereziak izaki. Abiatu dira orduan
Donibane garazi eta Baigorriat buruz beren beribilekin.
Ohartu dira gure hiri itikienetan eta kasik gure
etxetan ikusteko nola bizi ginen, Afrikako leku
galduetarot zerbait jositzen diren bezala hanga salbatzen
nola bizi diren jakiteko.

Behatu gitezte bainan gure ohidura zahar, gandi eta
santsak, gure girichtinatzen eta eskualduntzena ez
dituzte beretu ikhugarririk izana gatik. Guk ordainez
behatu ditugu, bainan gure eta heien bizitzaren artean,
heien hautatu dugun. Eskual-Herri ordi-ordien beren

etche itsusia landatu dituzta, eta fuk, lehenago
kostatarrek bezala, eskualdun etche jolliten barreturak,
heien bezalakoan egin ditugu.

Erdara ere ikasi dugu eta eskura ahantzi. Oraiko
burraoek ez dute oraino gure mintzaira behar bada
arrunt utzia, baino trichteago dena ez frontseko ez
eskuora ez dakite ongi. Haurrak beritu frontseko
burraoek bezain gaizki dakite eta eskura jilik ez
adituen.

Hastean erraiten ginuen, Eskual-Herria arrotzen
hori da, eta gure herria hobendun handia da
delako «tourisme» hori, gure herria berrin ibiltzen
baititu konfiantzarak eta moiz hemen laketarotzen.

x
x x

Haurtzek pentsatuko dute behar bada arrotzek
gure herria aberasten dutela. Gaurra hori, gehienetan
ez baitira eskualdunak komertzio hartan ^{balintzen dhal.} ~~hartzak~~.

Astki duzue Bayonara edo Miarritzean behatzea eskualdun
^{sakerosle} ~~komertzio~~ batenak zombat arrote den. Beha Donibanen
zoin diren marinelak, beren diaz egun guziz irristotzen
duten sekulan aberastu gade: eskualdunak dira gehienak.
Salerosleak ordainez, gehienak konfiantzarak.

Bertalote nun ere baitira arrotzak, hor ere korisago da

bizia. Eta oroi, bereziki, oharlean ahal gira gaur hartaz: Frantzia guzian, nihun ez da bizia Eskual Herrian bezan Keris, izan dadin merkatu churian edo beltzian.

Hori zertako? Beren Eskualdunak ikasi baidute eta usia hartu arroteekin jochulu daukaten Kontzientziaren sakela zolan ezartzeko eta diru karga batek azjian ichiloztako.

Non dira egunak non Eskualdunak harrikatzen baituten gure herrian sartu behen beribila? Ez dituzte gehiago arroteak harrikatzen; oroi haiey aiteinean ahuzpey ezartzen dira, galdetzen dituzten guzian emaiten dioizkete, herriarari ez emaiten distelarik, bainan jagateko orduan, frantsesek orraiten duten bezala: « Ber tiro ukhaldia! »

Non dira beraz Eskual-Herriarentzat atzek ekharri ahantailak? Hanita idosten dutenek ere behar dute hanita chahutu dieziteko, zeren herriararentzat kanjotiamen- tzat bezala denak keris baitira. Ez zaku iduritey hori dela aberastaruna.

x
x x

Oraiko gertaerietan kasikoien gure herria
 ibiltzen galditueken dugu, nahiz ezber ikusten diren
 hiriak miseriatik ihesi jina, gure eskualdetan
 auzetako itcharoekin. Baina ez du ~~datu~~ dudarik
 egiten, gudu hau bururatu orduko, berriaz hiriak
 direla beridilek andanako gure errege bidetan, itxasatik
 mendiat june. Jadanik ~~er~~ entzuna dugu behar
 dituzela bidetik asko lekutan ezaldun, berriaz bidetan
 tokiz kanbiatu, baratzetan eta fentzetan berriaz jasateko.
 Eginean ahol dute lan ederretik! Bidetik edertu
 beharrez inguruetan itxustuko dituzte.

Eta fero, laster zer ikusiko dugu? Orai egiten diren
 beako, zimentaz eta lurdinez eginkako etche
 iziporri baten jordeko dire lurretik bidetaren bi
 aldean, Jainkoak daki nundik jinkako oroz baten
 kan jarriko dire, eta etche horien murreretan irakur-
 tuko dugu: Modern Hotel, edo Pamuntcho-Restaurant,
 edo Essence Energie Enerpal. Segur hala
 Eskual-Herria ederretz izanen dela. Eta behar
 bada, ez ditugu ikusiko ditugun guaiak asmatzen.
 Jokatzon dautzet, hamar urte gabe Baijorry-n
 edo Donibane gareriz «Casino» bat egiten dutela.

~~Etan ezberret~~

Duela jakunik zendeit urthe Kurritu izan du berriak
 Iraty-ko oihanean barna bide bat egin beharra zela.
 Hori ere arrotzen-dok, ibil^o ahul izan diten beren
 beridilekin leku eder horietan. Ez ote da nigar-egingorri
 ikusita ~~gure~~ gure herriko chafeldun batenek zoin airoki
 arrotzen guzian emaiten dituzten arrotzari gure herri
 bethi barna sartzeko? Eta zorigaitzez ba dira
 eskualdunen jain horietan. Noiz ohartuko dira berak,
 - ~~gure~~ ~~arrotzen~~ ~~firmatzen~~, arrotzak jinez geroatik
 Eskual Herriaren erdia ez dela gehiago eskualdun
 eta hari direla bertan erdiaren kaskoiztean?
 Noiz ohartuko ote dira Eskual-Herriaren saltzen
 hari direla, ez baitute saltzeko leinuz begiratzen
 eskualdunen hartua Eskualdunen nahia?

Fronteian ~~berak~~ bada batasun bat kargatua,
 jauragi zaharren, elizen eta gizon famatuen etelien
 begiratzea. Zertan gure jain deputatuen eta gure
 auzapezetik ez dute eziten batasun bat Eskual-Herriaren
 zaintzeko eta begiratzen arrotzen kontra?

Rostand idazlari frontesaren etelak, "Mamson dena,
 Pariseko batasun horrek berrikitan eskualdunen hartua du.
 Ez ote da gure Herriaren animak idazlari horren
 orrotzenenak berendat bala?

Mikel A. Larbe.

